

Visietekst talenbeleid

Juni 2024

Datum	Beheerd door	Toepassingsgebied	Domein
18/06/2024	An De Moor	Alle opleidingen en diensten	Alle domeinen (ALL)
	Goedgekeurd door	Doelgroep	Subdomein
	Directiecomité O-raad Staf O&O Academische raad Stuurgroep talenbeleid	Alle leidinggevenden van Odisee	Talenbeleid

SAMENVATTING

- **Doelstellingen:** de actualisering van het talenbeleid van Odisee om te voldoen aan de strategie Odisee 2027 en beter in te spelen op de meertalige behoeften van studenten en het werkveld.

Het talenbeleid in Odisee

- is gericht op de taalontwikkeling van *alle* studenten, niet in het minst de anderstalige en/of neurodivergente studenten, om hen maximale kansen op studiesucces te bieden;
- heeft niet enkel een focus op remediëring¹ of taalondersteuning;
- is in het curriculum geïntegreerd met idealiter in elke opleiding ruimte voor een taalvak zoals 'Academische taalvaardigheid', 'Communicatie' of 'Nederlands'/'Engels' (voor respectievelijk de Nederlandstalige of Engelstalige opleidingen);
- betreft alle docenten, niet enkel taaldocenten of de talenbeleidcoördinator;
- is een gedeelde verantwoordelijkheid van studenten én docenten;
- vertrekt vanuit het uitgangspunt dat taalvaardigheid zich verder moet ontwikkelen van een starttaalcompetentie over academische taalcompetentie naar professionele taalvaardigheid².

- **Taal- vs. talenbeleid:** er is een onderscheid gemaakt tussen taalbeleid (gericht op het versterken van de Nederlandse/Engelse taalcompetentie) en talenbeleid (gericht op meertaligheid). Digitale vertaal- en AI-tools zijn belangrijk in het taal- en talenbeleid.

- **Uitdagingen:** de toegenomen diversiteit onder studenten, in sommige opleidingen het gebrek aan een effectieve aanpak voor progressie in de onderwijstaal, de toenemende meertaligheid van studenten & het werkveld, en de noodzaak om digitale technologieën in het onderwijs te integreren.

- **Strategie:** de ontwikkeling van een duurzaam, breed, wendbaar, inclusief en cocreatief talenbeleid dat hoge taalvaardigheid in de onderwijstaal en meertaligheid bevordert als basis voor studiesucces in een meertalige samenleving. Het is daarbij noodzakelijk om 1) **intracurriculaire taalondersteuning** in de onderwijstaal aan te bieden, 2) **meertaligheid** van studenten en docenten te waarderen, stimuleren en valideren, én 3) in te zetten op de **professionalisering** van het onderwijzend personeel tot taalbewust/taalontwikkellende docenten die diversiteitsresponsief en **IKCO-conform** lesgeven.

DEFINITIES

De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (Vlhora) hebben in de richtlijnen voor de operationalisering van het 'Charter van het hoger onderwijs over de registratie van kansengroepen bij studenten' (2017b) deze bepalingen neergeschreven:

- "Een **anderstalige** student(e) is een student(e) die thuis met alle (andere) gezinsleden een andere taal dan het Nederlands spreekt."
- "Een **meertalige** student(e) is een student(e) die thuis, naast Nederlands, met minstens één gezinslid een andere taal spreekt." (VLIR-Vlhora, 2017b, p.5)

¹ We vermijden het woord 'remediëring' omdat dit uitgaat van deficitdenken. We gaan in Odisee daarom liever uit van het neutralere woord 'taalondersteuning'.

² Vanhooren, S., & Wulftange, L. (2022). Taalcompetent in het hoger onderwijs: Kader voor een taalcompetentieversterkend aanbod aan hogescholen en universiteiten. Taalunie.
<https://taalunie.org/publicaties/212/taalcompetent-in-het-hoger-onderwijs>

Studenten zijn **taalcompetent** als ze kennis, vaardigheden (lees-, schrijf-, spreek- en luistervaardigheid) en attitudes geïntegreerd kunnen inzetten om voor hen relevante doelen te halen.³

PREAMBULE

Deze visietekst talenbeleid - een geactualiseerde versie van de eerste visietekst die dateert van 2015 - dient **als kader en inspiratiebron** voor **vijf stakeholders**: beleidsverantwoordelijken, studenten, docenten/opleidingen, taalcoaches en het werkveld.

Met deze visietekst willen we

- het talenbeleid in Odisee in lijn brengen met de strategie Odisee 2027 (duurzaam, inclusief, wendbaar in cocreatie) en
- met ons talenbeleid en de operationalisering ervan nog beter inspelen op de noden van onze – vaak al meertalige - huidige en toekomstige studenten, en op de noden van het werkveld dat steeds meertaliger wordt.

In deze visietekst maken we een onderscheid tussen talenbeleid en taalbeleid.

Een **taalbeleid** is een gezamenlijke, doordachte en goed opgevolgde combinatie van initiatieven waarmee een hogeschool: 1) effectief taalstimulerend onderwijs doorheen elke opleiding en in elk vak tracht aan te bieden en 2) een leeromgeving creëert om zo samen de taalcompetentie Nederlands/Engels⁴ van studenten te versterken met het oog op het verbeteren van de onderwijsresultaten.”⁵

Talenbeleid omvat het beleid rond meertaligheid (hoe omgaan met meertaligheid in de klas alsook het versterken van de meertaligheid van onze studenten).

Beide zijn gebaseerd op het fundamentele uitgangspunt dat we professioneel taalvaardige Nederlandssprekende (in de Nederlandstalige opleidingen) / Engelssprekende (in de Engelstalige opleidingen) beginnende beroepsoefenaars laten afstuderen die gedurende hun opleiding intens met andere talen in contact zijn gekomen om efficiënt te kunnen functioneren in een meertalige werkomgeving. Bij beide geldt ook de vaardigheid om in een meertalige samenleving digitale vertaal- en AI-tools in te kunnen zetten.

Wat we nu in de realiteit observeren, is dat

- de diversiteit onder onze studenten toegenomen is sinds 2015 en we als Odisee-hogeschool nog geen volledig werkzame aanpak hebben om alle studenten progressie te laten maken op het vlak van taalcompetentie Nederlands/Engels en taalvaardigheid in andere talen;⁶
- de onderwijskwaliteit en een goede kennis van het Nederlands/Engels nauw met elkaar verbonden zijn maar dat beide de voorbije jaren meer en meer onder druk staan. We stellen

³ Rijckaert, H., Burki, U., & Vanhooren, S. (2023). Samen sterk voor taalcompetentie: Actieplan voor de implementatie van 'Iedereen taalcompetent' in het onderwijs. Taalunie.

<https://taalunie.org/actueel/414/taalcompetentie-toegelicht>

⁴ Nederlands in Nederlandstalige opleidingen en Engels in Engelstalige opleidingen

⁵ Naar: Vanbuel, M., & Van den Branden, K. (2023). Taal op school. Pelckmans

⁶ Zo is het aandeel meertalige studenten toegenomen van 34% in 2020-2021 naar 42% in 2022-2023. Precieze cijfers rond het aantal studenten met dyslexie in Odisee hebben we niet, maar volgens SIHO heeft naar schatting 3 à 10 % van de bevolking dyslexie in het Nederlands.

- vast dat – onder andere door het lerarentekort - een toenemend aantal instromende studenten op taalkundig gebied niet optimaal voorbereid is op het hoger onderwijs. Dit blijkt onder meer uit internationale metingen zoals PIRLS2022, PISA2021 en PIAAC2021⁷;
- er in de praktijk van opleidingsteams nog niet altijd een gecoördineerde aanpak is rond het stimuleren van de taalverwerving van studenten;
 - sinds 2015 de digitalisering in de maatschappij en op de arbeidsmarkt sterk toegenomen is. Een uitgewerkte visie en aanpak zijn nodig over hoe we in het talenbeleid moeten omgaan met de kansen en uitdagingen die digitalisering - en GenAI in het bijzonder - met zich meebrengt.

Het effect is dat we kansen missen

- om studenten in staat te stellen om te functioneren in een maatschappij en op een arbeidsmarkt waar - wat Vlaanderen betreft - Nederlands nog vaak de voertaal is maar die steeds meer meertalig aan het worden is, zeker wat de Brusselse context betreft;
- om studenten te laten doorstromen. Taalcompetentie is immers voorspellend, zij het beperkt, voor studiesucces (De Wachter, Heeren, Marx, & Huyghe, 2013; Heeren, Speelman, & De Wachter, 2020; Thieme, Vander Beken, 2020). Studenten rapporteren zelf ook dat hun studieresultaten verbeteren naargelang hun taalvaardigheid stijgt (Geldhof, 2018);
- op het vlak van het waarderen, verbeteren en valideren van de meertaligheid van studenten in een werkomgeving en een samenleving waarin het belang van meertaligheid toeneemt.

Er is nood aan een geactualiseerd en strategisch talenbeleid dat

- rekening houdt met zowel de toegenomen digitalisering als met de noden van onze diverse populatie op het vlak van taalverwerving en sense of belonging;
- studenten ook in niet-taalvakken stimuleert om eigenaarschap op te nemen voor het bereiken van relevante talige leerdoelen om taalvaardig af te studeren;
- uitgaat van de taalcompetentie die door het werkveld vereist is en deze geïntegreerd evalueert;
- acties neemt die curriculumgericht, docentgericht en studentgericht zijn⁸;
- idealiter intracurriculair verankerd is maar in cocreatie⁹ wordt aangepakt waar en wanneer het zinvol is;
- acties onderneemt naar de ondersteunende diensten om taalbewustzijn te stimuleren;
- onderbouwd en data-geïnformeerd is.

Teneinde:

- de doorstroom te bevorderen en de kloof in studiesucces te verkleinen tussen studenten met en zonder uitgelichte socioculturele kenmerken (zie de [boordtabel](#));
- al onze studenten in staat te stellen als werknemer en als burger goed te functioneren in de huidige informatie- en communicatiemaatschappij;

⁷ Uit de PIAAC-studie (2021) blijkt dat 14% van de volwassenen (16+) in Vlaanderen zeer laag scoort op basisgeletterdheid: <https://www.oecd.org/skills/piaac/> Nieuwe resultaten worden verwacht eind 2024 - begin 2025. Zie ook <https://www.oecd.org/skills/piaac/Country%20note%20-%20Flanders.pdf>

⁸ Zie de handleiding bij deze Visietekst.

⁹ In de handleiding wordt opgelijst welke organisaties kunnen aangesproken worden.

- professioneel taalvaardige beroepsoefenaars te laten afstuderen die gedurende hun opleiding intens met andere talen in contact zijn gekomen om efficiënt te kunnen functioneren in een toenemend meertalige werkomgeving

is het zaak om niet alleen voldoende **intracurriculaire taalondersteuning** te voorzien maar ook in te zetten op **IKCO-conforme professionalisering** van het onderwijzend personeel tot taalbewuste/-ontwikkellende docenten die diversiteitsresponsief lesgeven. Taal is een zaak van iedereen: elke opleiding & elke docent heeft hierin een rol te vervullen.

Odisee streeft daarom naar een **duurzaam, breed en wendbaar, inclusief, expliciet en cocreatief talenbeleid** dat hoge taalvaardigheid in de onderwijstaal als opstap ziet naar studiesucces in een meertalige samenleving. In de tekst hieronder zijn een aantal componenten geclusterd en in meer detail toegelicht maar ze overlappen elkaar vaak omwille van de samenhang die er duidelijk is. Bij deze Visietekst hoort ook een **handleiding** met diverse actielijnen om het talenbeleid te realiseren.

Deze tekst is niet af. We hopen dat hij kan inspireren, en discussie en dynamiek op gang kan trekken: "Een taalbeleidsverhaal krijgt niet al schrijvend vorm. Taalbeleid wordt dag na dag gevoerd en bijgestuurd." (Jeurissen et al, 2011:130)

DUURZAAM EN EXPLICIET TALENBELEID

Odisee streeft naar een **duurzaam talenbeleid** met als doel taaltalent zo veel mogelijk te benutten en zo weinig mogelijk energie verloren te laten gaan. Het onderwijs is daarbij optimaal voor elke student, ongeacht zijn of haar achtergrond (Van den Branden, 2013). In zijn visietekst over duurzaam onderwijs lezen we bij Van den Branden de volgende vaststelling: "Veel onderwijssystemen doorstaan op dit moment de test van duurzaamheid niet. In dergelijke onderwijssystemen gaan zeer waardevolle bronnen van energie en talent verloren: een onverantwoord aantal studenten slaagt er niet in om hun leerpotentieel te realiseren." Taal speelt hierbij een cruciale rol. In de 'Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs' (Nederlandse Taalunie, 2013¹⁰) lezen we: "Taal is cruciaal voor het onderwijs- en evaluatieproces. (...) Het gebeurt volgens de Raad te vaak dat studenten uitvallen, louter omdat ze niet taalvaardig genoeg zijn – zij begrijpen de lesstof niet, of weten niet hoe ze opdrachten moeten uitvoeren."

Er is niet alleen een duidelijk verband tussen taalcompetentie en studiesucces. Een zo hoog mogelijke mate van taalvaardigheid met betrekking tot het Standaardnederlands is ook vereist om goed te kunnen functioneren in de huidige informatie- en communicatiemaatschappij, als werknemer en als burger. Dit vereist dat iedere individuele student het voor hem of haar hoogst mogelijke taalvaardigheidsniveau bereikt dat bovendien voldoet aan het vereiste taalvaardigheidsniveau van de betrokken opleiding en het betrokken werkveld, rekening houdend met de veranderende taalvereisten in het werkveld.

Het talenbeleid is Odisee is daarom ook **expliciet**, met als doel op een planmatige en onderbouwde manier ondersteuning te bieden aan studenten op het vlak van taalcompetentie.

¹⁰ Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren & het algemeen secretariaat van de Taalunie (2013). Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs, Nederlandse Taalunie

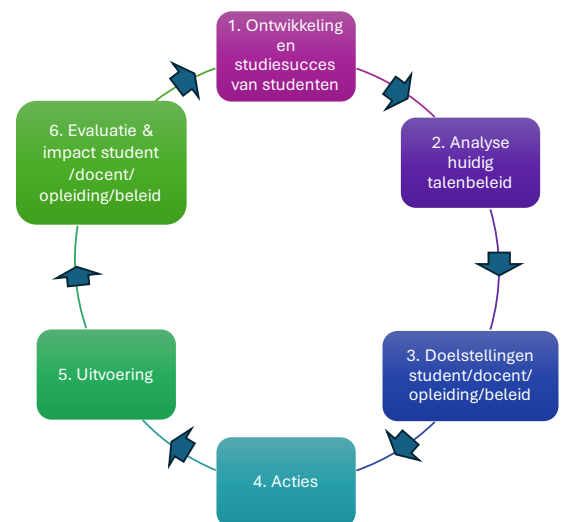
De figuur hieronder, gebaseerd op Van den Branden en Bogaert (2010) en op Daems (2011) geeft de talenbeleidscyclus weer.

- Eerst wordt de huidige situatie van het talenbeleid geanalyseerd.
- Daarna worden doelstellingen geformuleerd op verschillende niveaus: studenten, docenten, opleiding en beleid zodat duidelijk is wat van ieder op zijn niveau verwacht wordt.
- Vervolgens worden acties geformuleerd en uitgevoerd.
- De fase van uitvoering levert bij de betrokkenen resultaten op.
- Die ervaringen worden geëvalueerd in de fase 'impact'. Er wordt nagegaan of de kwaliteit van het talenbeleid verhoogd is en zo de ontwikkeling van de student bevordert is.

Deze evaluatiefase loopt vanzelf weer over in de eerste fase van een nieuwe cyclus.

De talenbeleidscyclus is geen apart proces, maar wordt volledig geïntegreerd in de Odiseebrede beleidscyclus. Zowel het taalteam (o.l.v. de Talenbeleidcoördinator en de directeur onderwijs) als de opleidingen (opleidingshoofden en clusterdirecteur met ondersteuning door anker talenbeleid) formuleren in de context van de Odiseebrede beleidscyclus jaarlijks operationele doelstellingen rond talenbeleid. Een cluster kan ervoor kiezen een clusterbrede aanpak rond talenbeleid uit te tekenen.

Talenbeleidscyclus

Elke student ontwikkelt de taalcompetentie die vereist is om

- a) de opleiding met succes te volgen en de doelen van de opleiding te behalen;
- b) te voldoen aan de taaleisen die aan gerelateerde beroepstaken worden gesteld;
- c) volwaardig aan de samenleving deel te nemen en levenslang te leren.

Hierbij wordt uitgegaan van het referentiekader '*Taalcompetent in het hoger onderwijs*'¹¹ dat richtinggevend is voor het talenbeleid van een hogeronderwijsinstelling omdat het duidelijke richtlijnen en normen biedt om in kaart te brengen welke talige kennis, vaardigheden en attitudes studenten moeten aanspreken om in het hoger onderwijs tot leren te komen, om op de arbeidsmarkt aansluiting te vinden en om op maatschappelijk en persoonlijk vlak doelen te bereiken. Het referentiekader draagt ook bij aan de kwaliteitsborging van ons talenbeleid en is dus een onmisbaar instrument voor een effectief en inclusief talenbeleid in onze hogeschool.

Als hogeschool maken we volgende onderbouwde keuzes:

¹¹ Vanhooren, S., & Wulftange, L. (2022). *Taalcompetent in het hoger onderwijs: Kader voor een taalcompetentieversterkend aanbod aan hogescholen en universiteiten*. Taalunie.
<https://taalunie.org/publicaties/212/taalcompetent-in-het-hoger-onderwijs>

1. geïntegreerd taal-/vakonderwijs

Een van de misvattingen over taal in het hoger onderwijs is dat alle taal verworven moet zijn in het secundair onderwijs. Taalverwerving stopt echter niet bij het tertiair onderwijs (Startnotitie 2013¹²). In het hoger onderwijs worden studenten geconfronteerd met nieuwe woorden (academische woordenschat, vakjargon), met nieuwe opdrachten (bv. reflectieverslag, bachelorproef, paper...) en evaluatievormen zoals casus- en meerkeuzevragen. Taal speelt bovendien een cruciale rol in studiesucces, cf. supra.

2. De graduele opbouw van **eigenaarschap over de eigen taalverwerving bij studenten** die daarvoor de nodige taalondersteuning krijgen en ondersteuning - via kleine acties - om de 21 zelfregulerende vaardigheden te ontwikkelen.

3. **De geïntegreerde professionalisering van docenten** om te komen tot meer taalontwikkeld en -bewust lesgeven. Alladin & Van der Westen (2009) definiëren **taalontwikkeld (TOL) of taalbewust lesgeven** als volgt: "Taalontwikkeld lesgeven is een manier van lesgeven waarin elke docent - ook de niet-taaldocent - nadrukkelijk een rol speelt in het stimuleren en begeleiden van het proces van taalontwikkeling van studenten."¹³ Onderzoek (Elbers, 2013) laat trouwens positieve resultaten zien voor programma's waarin taal- en vakonderwijs op elkaar afgestemd worden: "De conclusie luidt dat er alle reden is om vormen van **geïntegreerd taal-/vakonderwijs** te ontwikkelen. Behalve vakinhoudelijke doelen moeten er ook taaldoelen gesteld worden." Door studenten bewust om te leren gaan met taal in alle opleidingsonderdelen zullen de studenten de leerstof beter begrijpen en kunnen verwerken. Let wel: in dit opzet is het niet zozeer de bedoeling dat elke docent een taaldocent wordt, maar wel een **taalbewuste docent**. Binnen Odisee kiezen we voor een **geïntegreerd en teamgericht aanbod** van professionalisering van taalontwikkeld en bewust lesgeven, steeds in samenhang met andere onderwijskundige professionalisering in het kader van de strategie 2027 (curriculumvernieuwing, diversiteitsresponsief lesgeven, ...).

4. **De geïntegreerde professionalisering van ondersteunende diensten rond het belang van taalbewuste communicatie.**

In het kader van een inclusieve, positieve en productieve leer- en werkomgeving wordt aan het personeel in de diverse diensten taalondersteuning geboden om efficiënter en klantvriendelijker te werken, om taalbarrières te verminderen en misverstanden te voorkomen.

¹² Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren & het algemeen secretariaat van de Taalunie (2013). Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs, Nederlandse Taalunie

¹³ Om concreet te maken wat TOL inhoudt, hebben Odisee, Arteveldehogeschool en het cultureel genootschap Orde van de Prince een educatief pakket met filmpjes, een leidraad en een kijkwijzer ontwikkeld. (Van Hoyweghen, 2014): www.odisee.be/talenbeleid

BREED EN WENDBAAR TALENBELEID

Jeurissen et al (2011) gebruiken een driedeling via de metafoor van de mol, de uil en de libel. "De mol staat voor de geïsoleerde taalbeleidsinitiatieven van een taaldocent/vakgroep Nederlands; de uil symboliseert de geïntegreerde

taalbeleidsinitiatieven o.l.v. een taaldocent/vakgroep Nederlands en de facetogige libel verwijst naar een integraal talenbeleid dat door het hele team gedragen wordt."

Drie vormen van talenbeleid

We opteren sinds 2015 niet meer voor een *smal taalbeleid*¹⁴, geënt op een smalle taalvisie dat vertrekt vanuit een deficiëntiegedachte en louter tekorten wil wegwerken. Dat laatste gebeurt door remediëring van bepaalde doelgroepen via bijspijkerkursussen. Als taalbeleid smal wordt uitgewerkt, worden er vooral initiatieven genomen over oppervlakte-elementen of deelaspecten van taaltaken zoals spelling, grammatica en uitspraak. De cruciale band tussen inhoud en vaardigheid wordt doorgeknijpt, wat leidt tot transferproblemen bij studenten. De taalondersteuning vindt plaats na(ast) het curriculum en enkel taaldocenten hebben een rol bij het opzetten en uitvoeren van het talenbeleid.

Odisee kiest voor een **breed** talenbeleid om de taalcompetentie van elke student te verbeteren. Er wordt daarbij niet enkel gefocust op tekorten, maar evenzeer op talenten en op kennis. Het is de bedoeling om álle studenten taalvaardiger te maken. Het talenbeleid kent bovendien een breed draagvlak bij taal- en niet-taaldocenten.

1. Verantwoordelijkheid van het hele team

Een breed talenbeleid is geïntegreerd in het curriculum. Het doel is dat alle docenten in alle vakken en activiteiten bewust omgaan met taal en kansen benutten om taalvaardigheid te bevorderen. Kortom: taal wordt **cocreatief** met het hele team opgevolgd. Deze vraag is het uitgangspunt: "Hoe kunnen taal- en vakdocenten samenwerken om zowel de nodige attitude met betrekking tot taalcompetentie bij studenten te stimuleren als om de transfer van taal-naar zaakvakken te bevorderen?"

¹⁴ In de literatuur (Daems & Van der Westen, 2008; Rooijackers & Van der Westen, 2009) wordt gewag gemaakt van drie varianten taalbeleid: een smal taalbeleid, een tussenvorm en een breed taalbeleid.

2. Aandacht voor taalleerstrategieën

Wat doe je met een student die slecht spelt? In een smal talenbeleid zal je de spellingregels trainen via oefeningen. In een breed talenbeleid zet je in op taalleerstrategieën. Dat zijn strategieën waarmee studenten zelf hun taalleerproces kunnen sturen. Het omvat het vermogen om complexe grammaticale structuren, onpersoonlijke en abstracte taal, impliciete verbanden en vage omschrijvingen van termen te begrijpen en te gebruiken. Andere voorbeelden van taalleerstrategieën zijn schrijfstrategieën (bv. stappenplan gebruiken), leesstrategieën (eerst titels en subtitels lezen), woordleerstrategieën (bv. betekenis van een woord achterhalen vanuit de context), geheugenstrategieën (bv. associaties om iets te onthouden) en sociale strategieën (bv. vragen stellen). Taalleerstrategieën kunnen studenten helpen deze vaardigheden te ontwikkelen. Je maakt **studenten zelfredzaam**, ze ontwikkelen een actieve en zelfstandige studiehouding. Door taalleerstrategieën te gebruiken, kunnen studenten hun taalvaardigheid verbeteren, wat niet alleen hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot. Op die manier zorgen we ervoor dat onze studenten doorheen hun loopbaan levenslang blijven leren, ook op het vlak van taal.

3. Bijhouden van de digitale evolutie

De technologische vooruitgang biedt nieuwe en effectievere manieren om taalvaardigheden te leren en te oefenen, wat kan leiden tot betere leerresultaten. Door up-to-date te blijven met de nieuwste digitale hulpmiddelen, kan een **wendbare** - en ook inclusievere - leeromgeving gecreëerd worden die rekening houdt met de diverse behoeften en achtergronden van studenten.

INCLUSIEF TALENBELEID

Vanuit onze visie op talenbeleid onderstrepen we dat de toepassing van de **inclusieve faciliteiten** in alle vakken en bij het afnemen van een taalscreening van belang is om alle studenten maximale kansen op studiesucces te geven. Deze faciliteiten - zoals extra tijd - kunnen voor alle studenten, maar zeker ook voor anderstalige en/of **neurodivergente studenten**, een verschil maken. Deze laatste studenten kunnen immers een hogere cognitieve belasting ervaren (Thieme en Van der Beken, 2020, dyslexiecentraal.nl).

We streven ernaar om een **taalkrachtige en inclusieve leeromgeving** te creëren waarin elke student zich gewaardeerd en betrokken voelt. In onze visie op meertaligheid erkennen we de rijkdom en diversiteit van alle talen en communicatievormen die onze studenten gebruiken, inclusief gebarentalen zoals de Vlaamse Gebarentaal.

1. Meertaligheid

We leggen in Odisee de lat hoog voor talen. Meertaligheid is bovendien een talent, geen beperking, zeker in het toenemende meertalige werkveld. Het is een van de acht sleutelcompetenties die nodig zijn voor persoonlijke ontplooiing, een gezonde en duurzame levensstijl, inzetbaarheid, actief burgerschap en sociale inclusie, zoals uiteengezet door de EU-

lidstaten inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren.¹⁵ De Europese Commissie heeft als doelstelling dat iedere Europese burger drie Europese talen vloeiend spreekt. De EU wil zo taaldiversiteit beschermen en het leren van talen stimuleren. Dat laatste is belangrijk, zegt de EU, zodat inwoners gemakkelijker over hun eigen landsgrenzen heen een baan kunnen vinden en om het intercultureel begrip binnen Europa te vergroten. Taalbarometers tonen bovendien aan dat het aantal studenten toeneemt dat thuis een andere taal dan het Nederlands spreekt.

Het talenbeleid in Odisee is gebaseerd op een diepe waardering voor en bevordering van meertaligheid, bij voorkeur ook met de validering ervan.

- Het **stimuleren** van meertaligheid is *enerzijds* mogelijk via het aanbod van een taalvariant van een opleiding of afstudeerrichting. Opleidingen worden aangemoedigd om te onderzoeken of dit voor hen zinvol en mogelijk is. Via de 'Procedure ontwikkeling onderwijsaanbod' worden ze ondersteund met een stappenplan voor het aanvragen van een taalvariant. Daarnaast is het ook mogelijk om anderstalige modules in te richten voor zowel eigen als buitenlandse uitwisselingsstudenten. De dienst Internationalisering kan opleidingen hierbij ondersteunen. Om de kwaliteit van onderwijsactiviteiten in een andere taal dan de instructietaal te bewaken, zijn er in het decreet omtrent de talenregeling een aantal maatregelen genomen. Zo moeten instellingen die in het Engels lesgeven ook een Engelstalig taalbegeleidingsaanbod voor studenten aanbieden.

Anderzijds bepaalt de Codex Hoger Onderwijs dat er sinds 2013-2014 meer vakken in een andere taal dan de instructietaal gegeven mogen worden. Voor een bacheloropleiding is dat maximum 18,33% van het curriculum (of 33 van de 180 studiepunten), anders gaat het om een taalvariant van een opleiding. Opleidingen onderzoeken in hoeverre dit opportuun en mogelijk is om de meertaligheid van hun studenten te bevorderen.

Opleidingen kunnen er ook voor kiezen om – eventueel zelfs nog extra – de verwerving van andere talen dan de instructietaal in het curriculum in te bouwen.

- In een werkomgeving en een samenleving waarin het belang van meertaligheid toeneemt, is het ook belangrijk om meertaligheid te **waarderen** en waar mogelijk te **valideren**. De mogelijkheden op dit vlak - zoals studiepunten toekennen voor de beheersing van een andere taal via een taalportfolio - worden toegelicht in de handleiding bij deze visietekst.

2. De omgang met thuistalen in de klas

We engageren ons om met een open houding en nieuwsgierige blik naar de anders-/meertaligheid van studenten te kijken. Studenten die thuis geen Nederlands spreken, kunnen soms complexe concepten beter begrijpen en zich meer betrokken voelen bij de leerstof wanneer ze hun thuistaal kunnen gebruiken door bijvoorbeeld aan kenniscontrole of -uitwisseling te doen met een student die dezelfde taal spreekt (cf. **translanguaging**). Zo kunnen ze ook kennis gekoppeld aan diverse referentiekaders en contexten binnenbrengen in een les en krijgen ze het signaal dat ze mogen zijn wie ze zijn.

¹⁵ [Meertaligheid als sleutelcompetentie | European Education Area \(europa.eu\)](https://european-education-area.eu)

Er is begrip voor docenten die worstelen met de vraag hoever sommige docenten worstelen met betrekking tot **het gebruik van thuistaal** kan toegelaten worden. Er is een consensus dat er buiten de onderwijsuren en binnen de hogeschoolmuren geen specifieke regels over de voertaal zijn. Tijdens de lessen hanteren we geen restrictief beleid omdat het van groot belang is om een positieve houding ten opzichte van het Nederlands te bevorderen. Het is daarbij zaak om de balans te zoeken tussen een rijk aanbod en rijke oefenkansen voorzien in de onderwijstaal, waarbij de thuistaal af en toe als hulpmiddel kan ingezet worden omwille van een verrijking van de les of om voorkennis op te halen.

We baseren ons hiervoor op een **gedragen evidence-informed kader** over hoe om te gaan met thuistaal in enerzijds de taal- en anderzijds de niet-taallessen met respect voor een inclusieve en effectieve leeromgeving. Zie de toelichting hierbij in de handleiding bij deze visietekst.

3. Internationalisering en meertaligheid

Odisee wil een internationale leer- en leefomgeving creëren waarin alle **personeelsleden** internationale kennis en ervaring kunnen opdoen en daarbij ook ondersteund en gewaardeerd worden, en waarin **studenten** (gelijke) kansen krijgen om zich te ontwikkelen tot internationaal competente werknemers en burgers.

Odisee stimuleert daarom alle studenten om een sterke internationale ambitie te koesteren, met een voldoende grote kennis van het Engels, Frans en andere talen, en voortbouwend op een hoogstaande beheersing van het Nederlands in de Nederlandstalige opleidingen en Engels in de Engelstalige/meertalige opleidingen. Het bevorderen van meertaligheid is bovendien een fundamenteel onderdeel van het Europees beleid voor Hoger Onderwijs. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de decretaal verankerde taalregeling (art. 49 tot 70 van de Codex Hoger Onderwijs). Het uitgangspunt van de decreetgever daarbij is dat het gebruik van een andere onderwijstaal dan het Nederlands ten dienste moet staan van de kwaliteit van de culturele en academische uitwisseling, en in functie van de meerwaarde voor het beroep.

3.1 Docenten

Door de toenemende internationalisering wordt het steeds belangrijker dat ondersteunend en onderwijzend personeel meerdere talen spreekt. De voertaal draagt namelijk ook bij aan de cognitieve en culturele ontwikkeling van de studenten. Aankomende onderzoekers moeten bovendien voorbereid zijn op meertalige werksituaties.

Het decreet op de taalregeling stelt voorwaarden aan de talenkennis van docenten¹⁶. Hierbij is de belangrijkste eis dat de docenten zich vrij en zelfverzekerd kunnen bewegen in een andere taal dan het Nederlands voor de Nederlandse opleidingen en Engels voor de Engelstalige

¹⁶ Elk lid van het onderwijzend personeel en van het academisch personeel belast met een onderwijsopdracht moet daarom de onderwijstaal (Nederlands, Engels of een andere taal) waarin hij een OPO doceert, beheersen op het ERK-niveau C1. Het vereiste beheersingsniveau wordt vermoed aanwezig te zijn als het betrokken personeelslid een bachelor- of masterdiploma of doctoraat behaald heeft in de onderwijstaal waarin hij doceert, in een instelling waarin die taal de onderwijstaal is.

Meertalige lesgevers die geen lessen in het Nederlands geven, moeten het Nederlands op ERK-niveau B2 beheersen, binnen de drie jaar na hun aanstelling of op het moment van hun benoeming. Een diploma van een Nederlandstalige bachelor-, master- of doctoraatsopleiding volstaat als bewijs.

opleidingen, en dat deze geen belemmering vormt bij het overbrengen van de lesstof. Daarom moedigen we docenten aan om zich bij te scholen in een andere taal en bieden we hiervoor mogelijkheden aan met beurzen voor een internationale uitwisseling.

3.2 Studenten

We leven in een interculturele EU-regio. We vinden het dan ook belangrijk dat studenten leren communiceren in een andere taal dan de instructietaal én dat ze zich bewust zijn van de kracht van **meertaligheid**¹⁷.

3.2.1 Talenkennis reguliere studenten

In Odisee krijgen alle studenten kansen om zich te ontwikkelen tot internationaal competente werknemers en burgers¹⁸. De competenties die afgestudeerden nodig hebben om in de huidige wereld te kunnen functioneren, hebben betrekking tot: 1) Persoonlijke groei, 2) Interculturaliteit, 3) Burgerschapscompetenties en 4) Taalbeheersing.¹⁹ In de handleiding wordt er dieper ingegaan op de mogelijkheden om de meertaligheid van studenten te vergroten.

Studenten dienen tijdens hun buitenlands verblijf in het kader van hun opleiding over het vereiste taalniveau te beschikken conform de Europese richtlijnen (voor 'studie' vastgelegd in interinstitutionele akkoorden).

Er is niet alleen taalbegeleiding voor de belangrijkste Europese talen voorzien voor de studenten die in het buitenland willen studeren of stage lopen maar ook voor de studenten die gekozen hebben voor een meertalige variant van hun opleiding. Deze kan georganiseerd worden in cocreatie met bijvoorbeeld een CVO of andere taalaanbieders. Met deze taalondersteuning op hoog niveau kan de kwaliteit van het nationale en internationale imago van Odisee worden gewaarborgd.

3.2.2 Talenkennis inkomende uitwisselingsstudenten

ENGELS

Inkomende uitwisselingsstudenten moeten over een minimumtaalniveau Engels beschikken. Dit is omschreven in een interinstitutioneel akkoord met hun thuisinstelling en is normaal gezien B1.

NEDERLANDS

We kiezen voor een taalbad Nederlands voor niet-Nederlandstalige opleidingen zoals BBM en voor inkomende uitwisselingsstudenten en studenten met een andere nationaliteit in het kader

¹⁷ Meertaligheid betekent hier dat studenten zich kunnen verstaanbaar maken in meer dan één taal.

¹⁸ Flamenco vzw (Flanders Agency for Mobility and Cooperation in Higher Education). Studiedag over "internationale competenties" op 15 mei 2012

¹⁹ Onderwijsontwikkelingsfonds van de KULeuven: OOF 2011/27 ICOM: Internationale competenties

van hun studie of stage in Odisee omdat dit hun integratie in de lokale gemeenschap en academische omgeving kan bevorderen. Deze studenten krijgen de mogelijkheid om een kennismakingscursus Nederlands van 3 of 4 studiepunten te volgen. Door Nederlands te leren, kunnen ze beter communiceren met docenten, medestudenten en lokale bewoners, wat kan leiden tot een rijkere en meer inclusieve onderwijs- en levenservaring. Bovendien kan het beheersen van de Nederlandse taal ook toekomstige carrièremogelijkheden in Vlaanderen en andere Nederlandstalige regio's vergroten.

BIBLIOGRAFIE

Alladin, E. & Van der Westen, W. (2009). Taalontwikkelen lesgeven in het hoger onderwijs. In: Drieëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands (pp. 164-168) Gent: Academia Press. Online geraadpleegd via www.taalunieversum.org

Berckmoes, D. Rombouts, H. (2009). Intern rapport verkennend onderzoek naar knelpunten taalvaardigheid in het hoger onderwijs. Linguapolis/Universiteit Antwerpen. Geraadpleegd via <http://www.ua.ac.be>

Bonne, P. & Vrijders, J. (2012). Groeit gras sneller door eraan te trekken? Resultaten van vijf jaar taalbeleid. In: *Programmaboek HSN 26*. Gent: Academia Press

Daems, F. & Van der Westen, W. (2008). 'Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs'. In: *Programmaboek HSN 22*. Gent: Academia Press

Daems, F. (2011) Elke leraar is taalleraar. Een referentiekader voor taalbeleid in de lerarenopleiding. In: Van Hoyweghen, D. (red.) *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Bouwstenen voor taalbeleid*. Mechelen: Plantyn, p. 13-34

De Mets, J. (2012) 'Taalontwikkeling voor elke student. Taalbeleid in de Arteveldehogeschool.' In: *Diversiteitspraktijken in het hoger onderwijs*. Online geraadpleegd via http://www.diversiteitenleren.be/sites/default/files/3Taalbeleid_in_de_Arteveldehogeschool.pdf

De Moor, A., Van der Westen, W. (2022). [Professionele taalvaardigheid. Wat leren we uit onderzoek naar beroepstaaltaken?](#) Levende Talen Magazine: Jaargang 109 (2022) 5.

De Moor, A. en Colpaert T. (2019). Taal telt. Ook bij Odisee-studenten. Verschenen in: Forum Taalbeleid en Taalondersteuning Hoger Onderwijs. *Taalbeleid en taalondersteuning: wat werkt? Inspiratie en praktijkvoorbeelden uit het hoger onderwijs* (2019) LannooCampus, mei 2019 Geraadpleegd via www.odisee.be/talenbeleid

De Moor, A. (2016). [Taal vergroot slagingskansen](#). Interview in e-nieuwsbrief 'Taalunie: Bericht', oktober 2016

De Moor, A., (2015). [Taal telt. Ook in het hoger onderwijs](#). E-zine VVA. Editie nummer 5 - oktober 2015

De Moor, A., & Bonne P. (2014). [Taalontwikkelen lesgeven in het hoger onderwijs. hoe doe je dat?](#) Bundel 28 / Achtentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands (2013) (pp. 74-78). Gent: Academia Press.

De Wachter, L., Heeren, J., Marx, S & Huyghe S. (2013) Taal: noodzakelijke, maar niet enige voorwaarde tot studiesucces. In: *Levende Talen Tijdschrift*, 14 (4), 28-36

Hajer, M. & Meestringa, T. (2004/2009). Handboek taalgericht vakonderwijs. Bussum: Coutinho

Indestege, L. (2012). *Effecten meten van taalbeleid*. Presentatie gegeven op Vlaams Forum Taalbeleid en taalondersteuning hoger onderwijs, 8 mei 2012. Te raadplegen via www.cteno.be

Jeurissen, R, Quanten, E., Van den Bossche H. & Verheyden, L. (2011). Mol, uil of libel...drie stadia in een taalbeleidsproces. In: Van Hoyweghen, D. (red.) *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Bouwstenen voor taalbeleid*. Mechelen: Plantyn, p. 129-169

Nederlandse taalunie (2013). *Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs*. Online geraadpleegd op 21 juni 2013 via <http://taalunie.org/organisatie/raad-der-nederlandse-letteren/verslagen/startnotitie-nederlands-hoger-onderwijs>

Peters, E. & Van Houtven, T. (2010). Taalbeleid. De hype voorbij? Leuven: Acco

Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren & het algemeen secretariaat van de Taalunie (2013). *Startnotitie Nederlands in het hoger onderwijs*, Nederlandse Taalunie

Rooijackers, P. & W. van der Westen (2009). "Taalbeleid in de praktijk". In: Rooijackers, P., W. van der Westen & J. Graus (red.). *Taal Centraal, Taalbeleid in het Nederlandse en Vlaamse onderwijs*. Naarden: Vereniging van Leraren in Levende Talen

Rijckaert, H., Burki, U., & Vanhooren, S. (2023). Samen sterk voor taalcompetentie: Actieplan voor de implementatie van 'Iedereen taalcompetent' in het onderwijs. Taalunie. Geraadpleegd via <https://taalunie.org/actueel/414/taalcompetentie-toegelicht>

Van Avermaet, P. (2011). Omgaan met meertaligheid. In: *Handboek taalbeleid secundair onderwijs*. Leuven: Acco

Vanbuel, M., & Van den Branden, K. (2023). Taal op school. Pelckmans

Van den Branden, K. (2004). Taalbeleid: een hefboom voor gelijke onderwijskansen? In: *School en samenleving* (5), 49-62

Van der Westen, W. (2007). Van nul tot platform; Taalbeleid in het hoger onderwijs. In: A. van Gelderen (red.),

Van Hogen R. & Melissen M. (2003). *Ervaringen van studenten*. Studeren in het Nederlands in het hoger onderwijs. Utrecht: ECHO

Vanhooren, S., & Wulftange, L. (2022). Taalcompetent in het hoger onderwijs: Kader voor een taalcompetentieversterkend aanbod aan hogescholen en universiteiten. Taalunie.
Geraadpleegd via <https://taalunie.org/publicaties/212/taalcompetent-in-het-hoger-onderwijs>

Van Houtven, T. & Peters, E. (2013). *Schrijfvaardig in het hoger onderwijs*. Leuven: Acco

Van Hoyweghen, D., De Moor, A., Bonne P. (2014). *'Taalontwikkellend lesgeven in het hoger onderwijs. Hoe doe je dat?'* (2 filmpjes met handleiding voor gebruik in niet-lerarenopleidingen). Gent: Academia Press, 2014

Vrijders, J. (2009). "Screening, remediëring, professionalisering. Een blik op het taalbeleid van de Arteveldehogeschool Gent." In: *Programmaboek HSN 23*. Gent: Academia Press

Vrijders, J. (2011) "Taalbeleid werkt, maar niet vanzelf." In: Van Hoyweghen, D. (red.) *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Bouwstenen voor taalbeleid*. Mechelen: Plantyn, p. 101-114
